



Dyktankhuset - Vision för framtiden

Bakgrund

Den svenska örlogsflottan förlades i början av 1700-talet till några öar (Djurgården, Skeppsholmen, Kastellholmen och Beckholmen) mitt inne i Stockholm. Detta blev en stor örlogsbas som fick namnet Galärvarvet och kallas ibland så än idag. Större delen av varvet flyttades senare till Djurgården. Under senare delen av 1800-talet genomgick varvet en omfattande upprustning för att kunna möta de nya behov som kom när ångfartygen blev verklighet. I över 100 år har den svenska örlogsflottan haft varv och verkstäder på Galärvarvet och såväl ubåtar som övriga krigsfartyg har där haft sin hemmahamn. Varvet var en stor arbetsplats och hade vid andra världskrigets slut 1945 fler än 1200 anställda.

I modern tid insåg man emellertid att det kanske inte var så klokt att ha en stor del av den svenska marinens slagkraftiga flotta förlagd mitt inne i Stockholm. Under 1960-talet inleddes därför en successiv avveckling av Galärvarvet, som lades ned 1969 och verksamheten flyttades ut från Stockholm till främst Muskö. Merparten av varvets industribyggnader och båthallar tillsammans med kajanläggningar revs. Området gjordes om till park och Galärparken är idag ett av Stockholms populäraste gångstråk men också en av Sveriges allra största och mest populära turistattraktioner, med bl a Nordiska museet, Vasamuseet, Abbamuseet, Spritmuseet, Liljevalchs konsthall, Prins Eugens Waldemarsudde och nöjesfältet Gröna Lund samt Dyktankhuset. Hela området är med nämnda anläggningar av stort såväl nationellt som internationellt kulturellt intresse och stora ambitioner för investeringar i olika framtidsprojekt föreligger.



Vasamuseet

Nordiska museet

Dyktankhuset

Spritmuseet

Dyktankhuset

En av de närmaste direkta grannarna till Vasamuseet är Dyktankhuset, som byggdes 1934 intill den kaj där marinens ubåtar brukade ligga. I huset finns både en 6 m hög och 3 m bred dyktank samt världens första elektrosvetsade tryckkammare. Denna anläggning kom ursprungligen till för att ubåtspersonal skulle få tillfälle att öva uppstigning från en havererad ubåt under säkrare förhållanden än vid övningar i öppet hav, en verksamhet som dominerade de första 20 åren. Dyktankhuset kom sedan att bli den svenska marinens dykerilaboratorium och har varit platsen för en rad världsunika forskningsprojekt. När marinen flyttade sin verksamhet till Hårsfjärden 1979 hotades dock även Dyktankhuset av rivning.

På privat initiativ bildade då en grupp dykentusiaster Svensk Dykerihistorisk Förening (SDHF), med en otyglad iver att rädda Dyktankhuset från rivning, vilket man genom oförtrutet arbete lyckades med. SDHF är världens äldsta dykerihistoriska förening. Målsättningen är att Dyktankhuset skall vara ett museum, där svensk dykerihistoria bevaras och visas upp för såväl den svenska allmänheten som de tusentals internationella turister som årligen besöker Galärparken. Dyktankhuset är den enda plats i landet där alla delar av svensk dykerihistoria exponeras för allmänheten. Huset ska även vara till för forskning kring frågor med koppling till både svensk och internationell dykeriverksamhet.

SDHF har sedan starten 1979 samlat in, fått i donation och köpt ett mycket stort antal föremål och utrustning från äldre dykeri, vilket resulterat i att föreningen idag har en minst sagt imponerande historisk samling från såväl militärt som civilt dykeri och från både tungdykning med hjälm och sportdykning att visa upp. Även en stor mängd utrustning för fotografering och filmning under vatten av historiskt värde ingår i samlingarna. Hela det svenska dykeritekniska kulturarvet finns att beskåda i Dyktankhuset.

Verksamheten i Dyktankhuset sker idag under överinseende av Statens Maritima och Transporthistoriska Museer (SMTM) som SDHF och Dyktankhuset är en del av, medan själva byggnaden ägs av Kungliga Djurgårdsförvaltningen (KDF). SDHF är en självständig, demokratiskt uppbyggd ideell organisation öppen för alla, med medlemmar spridda över hela Sverige.

SDHF är en aktiv förening som vid flera tillfällen årligen själv genomför och medverkar i olika aktiviteter. Förutom genom event, föreläsningar och visning av den stora historiska samling dykutrustning som finns i Dyktankhuset, sker guidade studiebesök och praktisk uppvisning av olika typer av dykning. Såväl dykning med dykarklocka som tungdykning med hjälm och modern sportdykning demonstreras.

Med sitt innehållsrika bibliotek har Dyktankhuset även kommit att bli ett kunskapscentrum för människor med intresse för både svensk och internationell dykhistoria. Huset är strategiskt beläget vid vattnet och har Sveriges mest besökta museum Vasamuseet som en av sina närmaste grannar.

Vision för framtiden

Dyktankhuset brottas sedan flera år med ett allvarligt problem i form av trångboddhet. Behovet av att få tillgång till fler lokaler och större utställningsyta är mycket stort. Dels för att öka allmänhetes tillgång till de unika samlingarna och dels för att göra den historiska exposén av dykeriet optimalt och komplett, bland annat genom utveckling av möjligheter att ta tillvara de former av dykeri som nu avvecklas på grund av snabb teknisk utveckling.

SDHF och Dyktankhuset har flera löften om ytterligare intressanta föremål som man i dagsläget dessvärre inte kan tacka ja till på grund av platsbrist. Bland möjliga föremål att ta omhand finns t ex en dykarbåt som användes av marinen under och efter 2:a världskriget. Vid Dyktankhuset finns även världens äldsta ROV (Remotely Operated Underwater Vehicle), som när den byggdes i mitten av 1950-talet konstruktionsmässigt utgjorde ett stort steg framåt. Även en miniubåt konstruerad av uppfinnaren Håkan Lans och ubåtsräddningsklockan Svea från marinens fartyg HMS Belos finns i samlingarna.

För att SDHF ska kunna nå sin vision att skapa ett modernt dykerimuseum med önskvärd tillgänglighet för allmänhet och turister i framtiden, måste Dyktankhuset byggas till. Markyta för en sådan utbyggnad är tillgänglig i direkt anslutning till huset. Varken SMTM eller KDF motsätter sig en utbyggnad, men ingen av dessa har ekonomiska resurser för finansiering av ett projekt i denna storleksordning. Förslag till byggnadsritning finns, likaså en grov kostnadsberäkning från 2019 som pekar åt en total kostnad av 20-25 miljoner.

Svenskt dykeri har utvecklats med tiden och sedan starten utgjort en viktig del av det svenska industriella näringslivet såväl nationellt som internationellt. Inte minst är detta en följd av att flera stora innovationer vid tillverkning av dykarutrustning som idag används över hela världen, har ägt rum i Sverige. Därtill ska läggas den professionella moderna dykeriverksamhet som bedrivs av företag som SAAB Kockum, Marin Mätteknik (MMT), Poseidon Diving Systems och Interspiro, vilket placerar Sverige i frontlinjen bland modernt dykeri.

För att kunna realisera ovan beskrivna vision för framtiden och skapa ett modernt dykerihistoriskt museum åt eftervärlden är det angeläget att söka en eller flera externa sponsorer. SDHF sätter självklart obeskrivligt stort värde på den eller de personer eller företag som kan tänka sig att ekonomiskt eller på annat sätt stödja detta unika projekt.

Ett modernt museum på Djurgården som på ett tillfredsställande sätt kan visa upp hela det svenska militära och civila dykerihistoriska kulturarvet är en angelägen pusselbit som idag saknas.

Kent Forsén
Styrelseledamot SDHF

Besöksadress: Djurgårdsstrand 7, 115 21 Stockholm. Hemsida: www.sdhf.se.